

τὴν αὐτοῦ Μεγαλειότητα, καὶ ἐκαμάρωσε σεμνο-
πρεπῶς.

— Ἀληθινά; ἠκολούθησεν ὁ Κάρολος, σ' ἐσυγχώ-
ρησεν εἰλικρινῶς ὁ ἀγαπητός μας Μώγκ;

— Μ' ἐσυγχώρησεν! Ἐλπίζω, ναί, βασιλεῦ.

— Αἶ! ... Τὸ παιγνίδιον βλέπεις ἦτον σκληρόν ...

Odds-fish! νὰ βάλης εἰς τὸν κάδον ὡσὰν ἀρέγκαν
τὸ πρῶτον πρόσωπον τῆς ἀγγλικῆς ἐπαναστάσεως!
Ἄν ἦμουν εἰς τὴν θέσιν σου, θὰ εἶχα ὑποψίας, ἱπ-
πότα.

— Βασιλεῦ ...

— Ἡξεύρω πολὺ καλὰ ὅτι ὁ Μώγκ σὲ ὀνομάζει
φίλον του ... πλὴν ἔχει τὸ βλέμμα πολὺ βαθύ, ὥστε
πρέπει νὰ ἔχη πολὺ ἐνθυμητικόν, καὶ τὰ ὀφρύδια
πολὺ ὑψηλά, ὥστε πρέπει νὰ ᾔναι πολὺ ὑπερήφανος·
ἡξεύρεις; *grande supercilium*.

— Ὡὰ μάθω βέβαια τὰ λατινικά, εἶπε καθ' ἑαυτὸν
ὁ Ἀρτανιάν.

— Ἄκουε, ἐφώνησεν ὑπερχαρῆς ὁ βασιλεὺς· πρέπει
νὰ κατορθώσω τὴν συμπιλιώσιν σας, καὶ θὰ μετα-
χειρισθῶ μέσον ὥστε ...

Ὁ Ἀρτανιάν ἐδάγκασε τὸν μύστακά του.

— Μὲ συγχωρεῖς, Μεγαλειότατε, νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν
ἀλήθειαν;

— Λέγε, ἱππότα, λέγε.

— Λέγω λοιπὸν, βασιλεῦ, ὅτι μοῦ προξενεῖς
φόβον μέγιστον ... Ἄν ἡ Μεγαλειότης Σου θελήσῃ νὰ
διορθώσῃ τὴν ὑπόθεσίν μου, καθὼς φαίνεται ὅτι ἐπι-
θυμεῖς, εἶμαι χαμένος ἄνθρωπος· ὁ δούξ θὰ βάλῃ νὰ
μὲ δολοφονήσουν.

Ὁ βασιλεὺς ἐξεκαρδίσθη καὶ πάλιν γελῶν, καὶ ὁ
γέλως οὗτος μετέβαλε τὸν φόβον τοῦ Ἀρτανιάν εἰς
φρίκην.

— Βασιλεῦ, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ ὑποσχεθῇς ὅτι
θὰ μὲ ἀφήσῃς νὰ διαπραγματευθῶ τὴν ὑπόθεσιν
αὐτὴν μόνος μου· καὶ ἔπειτα, ἂν δὲν ἔχῃς πλέον
ἀνάγκην ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν μου ...

— Ὅχι, ἱππότα. Θέλεις ν' ἀναχωρήσῃς; ἀπε-
κρίθη ὁ Κάρολος μὲ φαιδρότητα ἐπὶ τὸ μᾶλλον αὐ-
ξάνουσαν τὴν ἀνησυχίαν τοῦ Ἀρτανιάν.

— Ἄν ἡ Μεγαλειότης Σου δὲν ἔχῃς τίποτε πλέον
νὰ μὲ διατάξῃς.

Ὁ Κάρολος ἐπανῆλθε σχεδὸν εἰς τὴν σοβαρότητα.
— Τοῦτο καὶ μόνον. Ἰδὲ τὴν ἀδελφὴν μου, τὴν
λέδου Ἑβρίκέταν. Σὲ γνωρίζει;

— Ὅχι, βασιλεῦ, πλὴν ... στρατιώτης γέρων ὡς
ἐγὼ δὲν εἶναι θεάμα· εὐάρεστον εἰς νέαν καὶ φαιδρὰν
βασιλοποιίδα.

— Θέλω, σοῦ λέγω, νὰ σὲ γνωρίσῃ ἡ ἀδελφή μου·
θέλω εἰς ὥραν ἀνάγκης νὰ ᾔναι βεβαία περὶ τῆς
συνδρομῆς σου.

— Βασιλεῦ, ὅτι εἶναι εὐάρεστον εἰς τὴν Μεγα-
λειότητά Σου, εἶναι ἱερὸν εἰς ἐμέ.

— Πολὺ καλὰ ... Παρρὺ! ἔλα, ἀγαθὲ μου Παρρὺ.

Ἡ πλαγία θύρα ἀνοίξε, καὶ ὁ Παρρὺ ἐμβῆκε μὲ
πρόσωπον ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ χαρὰν ὅταν εἶδε τὸν
ἱππότην.

— Τί κάμνει ὁ Ῥοτσέσερ; εἶπεν ὁ βασιλεὺς.

— Εἶναι εἰς τὴν διόρυγα μὲ τὰς κυρίας, ἀπεκρίθη
ὁ Παρρὺ.

— Καὶ ὁ Βώκκινναμ;

— Καὶ αὐτός.

— Τόσῳ καλῆτερα. Ὁδήγησε τὸν ἱππότην εἰς τὸν
Βίλλιερς, — εἶναι ὁ δούξ τοῦ Βώκκινναμ, ἱππότης, —
καὶ παρακάλεσε τὸν δούκα νὰ παρουσιάσῃ τὸν κύριον
Ἀρτανιάν εἰς τὴν λέδου Ἑβρίκέταν.

Ὁ Παρρὺ ἐπροσκύνησε τὸν βασιλέα, καὶ ἐχαμογέ-
λασε πρὸς τὸν Ἀρτανιάν.

— Ἱππότης, ἠκολούθησεν ὁ βασιλεὺς, ἡ ἀκρόασις
αὕτη εἶναι ἀκρόασις ἀναχωρήσεως· ἡμπορεῖς λοιπὸν
ν' ἀναχωρήσῃς ὅταν θέλῃς.

— Εὐχαριστῶ, βασιλεῦ.

— Φιλίῳ σου ὅμως πρῶτα μὲ τὸν Μώγκ.

— ὦ! βασιλεῦ ...

— Ἡξεύρεις ὅτι ἐν ἀπὸ τὰ πλοῖά μου εἶναι εἰς
τὴν διάθεσίν σου.

— Βασιλεῦ, δὲν εἶμαι ἄξιος τόσης εὐνοίας, καὶ
δὲν ὑποφέρω ποτὲ ὥστε οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς Μεγα-
λειότητός Σου νὰ ἐνοχληθοῦν δι' ἐμέ.

Ὁ βασιλεὺς ἐκτύπησε τὸν ὄμρον τοῦ Ἀρτανιάν.

— Κάνεις δὲν ἐνοχλεῖται διὰ σέ, ἱππότης, ἀλλὰ
διὰ τὸν πρέσβυν τὸν ὁποῖον στέλλω εἰς τὴν Γαλ-
λίαν, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον θὰ χρησιμεύσῃς, εὐχαρίστως,
νομίζω, ὡς σύντροφος, διότι τὸν γνωρίζεις.

Ὁ Ἀρτανιάν ἐκύτταξε τὸν βασιλέα ἐκθαμβος.

— Εἶναι κάποιος κόμης τῆς Φέρας ... ἐκείνος τὸν
ὁποῖον ὀνομάζεις Ἄθωνα, ἐπρόσθεσεν ὁ βασιλεὺς, τε-
λειώσας τὴν ὁμιλίαν καθὼς τὴν εἶχεν ἀρχίσει, μὲ
φαιδρὰ δηλαδὴ καὶ δυνατὰ γέλια. Ὑγίαινε, ἱππότης,
ὕγίαινε· ἀγάπα με καθὼς σ' ἀγαπῶ.

Καὶ, ταῦτα εἰπὼν, καὶ νεύσας πρὸς τὸν Παρρὺ,
ὡς ἐρωτῶν αὐτὸν ἂν τὸν ἐπερίμενε κάνεις εἰς τὸ
πλησίον δωμάτιον, ὁ βασιλεὺς ἐμβῆκεν εἰς τὸ δωμά-
τιον τοῦτο, ἀφίνων τὸν Ἀρτανιάν ἐκθαμβὸν ὅλον διὰ
τὴν παράδοξον ταύτην ἀκρόασιν.

Ὁ γέρων ἔλαβε φιλικῶς τὸν βραχίονα τοῦ Ἀρτα-
νιάν καὶ τὸν ὠδήγησε πρὸς τοὺς κήπους.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

Περὶ τῆς τύχης τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἐν αὐταῖς
μνημείων ἐπὶ Ῥωμαίων καὶ κατὰ τὸν με-
σαιῶνα. Κατὰ τὸν Συνταγματάρχην Λήκιον

Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ I. Καρτσούτσα.

(Συνέχεια· ἴδε φυλλάδιον λδ').

Μολαταῦτα ὀλίγοι στίχοι τοῦ ποιητοῦ Κλαυ-
διανοῦ καὶ ῥητορικὸν τι γύμνασμα τοῦ Συνεσίου
ἔδωκαν εἰς τινὰς ἀφορμὴν ν' ἀμφιβάλλωσι περὶ
ταύτης τῆς ὑπὸ τοῦ Ζωσίμου ἱστορουμένης ἐπιει-
κειᾶς τοῦ Ἀλαρίχου περὶ τὰς Ἀθήνας. Ἀλλ' ὁ ἱστο-
ρικός προσθέτει παρατήρησιν τινὰ ἥτις ἀποδεικνύει
ὅτι ἡ βλάβη τῶν Ἀθηναίων καὶ ἂν ἐπαθὲ τινὰ, δὲν ἦτο
μεγάλη. Ἐπειδὴ, ὅτε ὁ Ζωσίμος ἔγραφε τὴν ἱστο-
ρίαν αὐτοῦ, ἰκανὰ ἔτη ἀφοῦ ὁ Ἀλαρίχος ἀπῆλθεν ἐξ
Ἑλλάδος, ἡ Πρόμαχος Ἀθηναῖα, κολοσσὸς τοῦ Φειδίου

υπερέχων εἰς ὕψος τὸν Παρθενῶνα, ἵστατο ἐπὶ ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ὡς καὶ ἄλλα ἐκ μετὰλλων ἀγάλματα. Ἄν οἱ περὶ τὸν Ἀλάρικον βάρβαροι διεπόρθουν τὰς Ἀθήνας, ἤθελεν ἡ ἀπληστία τῶν κατακτητῶν παραβλέπει τὴν μεταλλικὴν τῶν λαφύρων τούτων ἀξίαν; ἢ εἶναι πιθανὸν ὅτι, οἱ ἐχθροὶ τῆς εἰδωλολατρείας Γότθοι ἤθελον ἀφῆσαι ὀρθὸν ἀντικείμενον τόσον ἀπεχθές εἰς αὐτοὺς, ὅσον τὸ ἀγαλμα τῆς Προμάχου Ἀθηνᾶς; ὥστε, ἂν ἡ χριστιανικὴ πίστις τοῦ Ἀλάρικου δὲν ὥπλιζεν αὐτὸν κατὰ τῶν τοιούτων δαιμάτων, ἴσως ἡ θεὰ τοῦ κολοσσίου ἀγάλματος, πλήττουσα τὴν φαντασίαν τοῦ βαρβάρου, συνετίενεν εἰς τὸ νὰ παραλύσῃ τὰ κατὰ τῆς πόλεως σχέδιά του.

Ἡ ἀκόλουθος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐξοδὸς τῶν βαρβάρων ἐπῆλθεν ἀπὸ ὅλως ἀντίθετον μέρος, τὴν Ἀφρικὴν. Μεσοῦντος τοῦ πέμπτου Μ. Χ. αἰῶνος οἱ μετὰ τοῦ Γενσερικού Βάνδαλοι μετέβησαν, σιμὰ τῶν ἄλλων περὶ τὴν Μεσόγειον χωρῶν, καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἂν δ' οἱ τὰ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους ἱστορήσαντες δὲν ἀναφέρωσι ῥητῶς τὴν Ἀττικὴν, δύσκολον εἶναι νὰ πιστεύσωμεν ὅτι δὲν ἐνέσκηψε καὶ ἐδῶ ἡ καταγίγξ. Πλὴν ἐπειδὴ αἱ Ἀθηναὶ ἦσαν τετελειωμένοι, ὡς ἦσαν καὶ μετὰ ἓνα αἰῶνα, ὅτε ὁ Ἰουστινιανὸς διέταξε νὰ γίνῃ τις ἐπισκευὴ τῶν τειχῶν, πιθανὸν ἢ πόλις νὰ ἔμεινεν ἀνεπηρέαστος. Οἱ ληστρικοὶ οὗτοι βάρβαροι ἔθος εἶχον νὰ ἐπιχειρῶσιν αἰφνιδίους καὶ ταχείας καταδρομὰς εἰς τὰς χώρας, διὸ καὶ ἔφερον αἰεὶ μετ' ἑαυτῶν ἵππους· σπανίως δὲ ἤρχοντο εἰς μάχην ἐκ τοῦ συστάθην, καὶ ὀλιγώτερον ἐπὶ προσέβαλλον φρούρια καὶ τόπους ὀχυροὺς.

Τόσον οἱ πολέμοι τῶν εἰδώλων χριστιανοί, καθὼς καὶ τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν οἱ φιλοχρηματώτεροι, ἐχώνευσαν ἀναμφιβόλως, χάριν τοῦ μετάλλου, πλὴλ τῶν χαλκῶν ἔργων τῆς ἀρχαιότητος, καὶ ἐντεύθεν ἡ υπερβολικὴ τὴν σήμερον σπάνις εὐμεγέθων ὁπωσούν, μεταλλικῶν ἔργων, ἅτινα ἦσαν τὰ καλλίστα τῆς γλυπτικῆς τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀπετέλουν μίαν τῶν ἐπισημοτέρων τῆς τέχνης τάξεων. Τῶν δὲ λιθίνων ἐπισημοτέρων τοιαύτην ὠφέλειαν, πολλὰ μὲν, ζήλω φερόμενοι θρησκευτικῶν, ἐσόντρεψαν οἱ χριστιανοί· ἄλλα οἱ διωκόμενοι ἐθνικοὶ κατέχρυσαν εἰς τὴν γῆν ἐπ' ἐλπίδι καιρῶν βελτιῶνων μηδέποτε ἐπελήθοντων, καὶ πολλὰ τέλος πάντων ἄλλα, δὲν ἀμυβᾶλλομεν, μένουσιν εἰσέτι τεθυμένα ὑπὸ τὰ πολυπληθῆ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων πόλεων, τὰ καλύπτοντα τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος.

Πιθανῶς περὶ τὰς ἀρχάς, ἢ μᾶλλον τὰ μέσα τοῦ ἑκτοῦ αἰῶνος μ. Χ., οἱ ναοὶ μετεβλήθησαν τὸ πρῶτον εἰς ἐκκλησίας τῶν χριστιανῶν. Κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἐκλείσθησαν καὶ τὰ σχολεῖα τῶν φιλοσόφων διὰ θεσπισματος τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ὁ Παρθενὼν τότε ἀφιερώθη εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν τοῦ Θεοῦ, προσωποποιήσις τῆς ὁποίας ἦν ἡ πάλαι ἐν αὐτῇ λατρευομένη παρθένος θεὰ, καὶ ὁ ναὸς τοῦ Θεσέως ἐδόθη εἰς τὸν ἥρωα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἅγιον Γεώργιον τὸν ἐκ Καπαδοκίας.

Μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν ἐν Ἀθήναις σχολῶν, καὶ τὸν διασκορπισμὸν τῶν ὀλίγων ἐπὶ λάτρεων τῆς ἀρχαίας σοφίας καὶ θρησκείας, ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία περιορίσθη εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ Κων-

σταντινούπολιν ἢ κατέφυγεν εἰς τὰ μοναστήρια, ὅπου τὰ ζώπυρα αὐτῆς διατηρήθησαν κατὰ τὸ διάστημα τῶν τεσσάρων σκοτεινῶν αἰώνων, οἵτινες ἐπῆλθον μετὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἡρακλείου, ἐπὶ τῆς θανάς τοῦ ὁποίου ἡ Ἀνατολικὴ Αὐτοκρατορία συνεστάλη εἰς τὰ στενὰ ἐκεῖνα ὅρια τὰ μηδέποτε πλέον ἐπεκταθέντα. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης μόλις εὐρίσκεται ἱστορικός τις, ὅστις νὰ διηγηθῇ τὰς τύχας αὐτῆς τῆς βασιλευούσης πόλεως, οὐδὲν θαυμαστὸν ἂν δὲν ἀπαντῶμεν τὸνομα τῶν Ἀθηνῶν, πόλεως ἤδη γενομένην ἐπαρχιώτιδος καὶ γυνυνῶν παντὸς ἔχρους τῆς ἀρχαίας σοφίας.

Τὰ 250 ἔτη, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων οἱ Φράγκοι εἶχον τὴν κυριότητα τῆς Ἑλλάδος, ἦτο ἀπὸ τὰς ἀρχάς τοῦ ΙΓ' αἰῶνος μέχρι τῶν μέσων τοῦ ΙΕ', δὲν ἦτο χρόνου περιόδος εὐτυχῆς ὡς πρὸς τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας τέχνης ὅσα ἐπὶ τυχὸν ἐπύζοντο. Ἡ θλιβερά τοῦ Νικητὰ διήγησις, ὅπου βλέπομεν τοὺς Φράγκους κατακτητὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως χωνεύοντας εἰς τὸ πῦρ τὸ μέταλλον τῶν ἀγαλμάτων, διδάσκει ἡμᾶς πόσον ὀλίγον εὐαίσθητοι περὶ τὰ ἀρχαῖα ἦσαν οἱ προπάτορες τινῶν τῶν τὰ μάλιστα περρωτισμένων λαῶν τῆς παρούσης Εὐρώπης, καὶ πόσον μικρὰ ἐφρόντιζον ἐκεῖνοι περὶ τῶν τεχνικῶν ὀριστουργημάτων, ὅσα εἰς τοὺς Ἕλληνας ἦσαν ἐπὶ ἀσπαστά, καθὼς καὶ τὰ κάλλι τῆς προγονικῆς τῶν γλώσσης.

Κατὰ τὰς μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Βυζαντίου συνθήκας τῶν Φράγκων Σταυροφόρων ἡ ἰδίως Ἑλλάς ἐδόθη ἐξ ἡμισείας εἰς τὸν Βονιφάκιον, μαρκήσιον τοῦ Μοντεφιόρετου, καὶ εἰς τοὺς Βενετούς· εἰς τοὺς μὲν ἡ Πελοπόννησος μὲ τὰς νήσους, εἰς ἐκεῖνον δὲ ὅλα τὰ πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἰσθμοῦ μὲ πρωτεύουσιν τὴν Θεσσαλονικὴν. Ἀλλ' ἡ κατοχὴ τῶν χωρῶν τούτων δὲν ἦτον εὐκόλος· ἐπειδὴ τινὲς μὲν τῶν μεταξὺ ἐπαρχιών κατεῖχοντο ὑπὸ φυλῶν ἀνέξαρχτων εἰς ἄλλας ἤρχον συμφωνεῖς τῶν βασιλικῶν οἰκῶν τοῦ Βυζαντίου, ἡ μᾶλλον μαχαίροβδοι τυχροδιώκται ἀρπαξάντες αὐτάς καὶ δυνάμενοι νὰ τὰς ὑπερασπίσωσι τῇ βίᾳ τῶν ὁπλῶν. Οὕτω, λόγου χάριν, τὴν Ἠπειρὸν καὶ Αἰτωλίαν εἶχεν ὁ Ἰωάννης Δούκας· οἱ Βλακιδῶται εἶχον τὸ ὄρος τὸν Πίνδον· οἱ Ἕλληνας τῶν Ἀγρᾶφων ἐξουσίαζον τὸν Ἀσπροπόταμον καὶ τὸ Καρπενήσι, τὰ μεσογαῖότερα τῆς ἀρχαίας Δολοπίας καὶ Αἰτωλίας. Εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἡ Μωρέαν, ἡ Μεσσηνίαν ὑπέκειτο εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Μελισσηνῶν, ἐλκόντων τὸ γένος ἐκ τῆς ἀδελφῆς τοῦ πρώτου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. Ἡ Λακωνία εἶχε κύριον τὸν Λέοντα Κιμάρετον, ἡ δὲ Κορινθία καὶ Ἀργολίς ἄλλον Λέοντα τὸν Σγουρόν. Οἱ Βενετοὶ λοιπὸν κατέλαβον μὲν τὴν Κρίτην καὶ τῶν ἄλλων νήσων τινάς, ἀλλ' ἔβλεπον ἐαυτοὺς πάντοθεν ἀποκεκλεισμένους τῆς Πελοποννήσου. Δύο Γάλλοι ἐκ τοῦ Γένους τῶν Σαμπλιτῶν καὶ τῶν Βιλλαρδουῶνων προλαβόντες κατέσχον ὅσα μέρη τῆς Χερσοννήσου δὲν ὑπέκειντο εἰς Ἕλληνας ἡγεμόνας, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐσχημάτισαν τὸ Πριγγιπάτον τῆς Χαλαίας.

Ὁ Λέων Σγουρὸς, γαμβρὸς τοῦ ἐκθρονισθέντος αὐτοκράτορος Ἀλεξίου, ἔσπευσε νὰ καταλάβῃ τὰ

περίφημα στενά τῶν Γερμῶν καὶ Θερμοπυλῶν, ὡς οἱ πρόγονοί του, ἐπὶ Πεσῶν καὶ Γαλιτῶν, καὶ ἐμποδίσαν τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσόδον τοῦ Μαρκεσιῶν Μοντεφεράτου, ἀλλ' ἀπέτυχεν ὡς ἐκεῖνοι. Τοῦ Σγουροῦ ἡ ἀτοπος διακωγὴ συνέβαλε πολὺ εἰς τὴν εὐκόλῳ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατίῳ τῶν Φράγκων. Ἐπειδὴ, νομίσας τὴν ἀμυχανίαν καὶ τὰς δυνάεις τοῦ Βασιλείου περιστάσεις κακῶς ἀρμόδιον πρὸς τὴν ἰδίαν ἐαυτοῦ ὕψωσιν, ἐπειράθη νὰ κυριεύσῃ τὸ φρούριον τῶν Ἀθηνῶν, ἀποτυχὼν δὲ ἐλαφρυαγώγησε τὴν πόλιν, ἐνέπρησε τὰς καλύβας τῶν χωρικῶν, καὶ ἀπῆγαγε τὰ κτήνη αὐτῶν. Τὰ ὅμοια κατορθώματα ἐπραξε καὶ εἰς Θήβας, ὥστε, ὅμοι ὑπερβάντες τὴν Οἶτην, εὗρον οἱ Φράγκοι τοὺς Βοιωτοὺς προθύμους νὰ δεχθῶσι τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν.

Τὰς Ἀθήνας εἶχεν ὑπερασπίσει κατὰ τοῦ Σγουροῦ Μιχαὴλ ὁ Χωνιάτης, ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν, καὶ ἀδελφὸς τοῦ ὁμωνύμου ἱστοριογράφου. Ἀλλὰ τὴν ἡλικίαν νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ Μαρκεσιῶν Μοντεφεράτου. Τὸν Μιχαὴλ Χωνιάτην ἀντικατέστησε τότε ἐπίσκοπος δυτικὸς στάλεις παρὰ τοῦ Πάπα. Ὁ δὲ Μαρκεσιῶς ἔδωκεν, ὡς βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης, τὸ δουκάτον Ἀθηνῶν εἰς ἓνα τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ, τὸν Βουρβουνδιανὸν Ὀθωνα δὲ λαὸν Ῥόχε.

Μετά τὰ ἔργα ταῦτα ὁ Μαρκεσιῶς ἔλαβεν ἐκουσίως ὑποταχθέντας εἰς αὐτὸν τοὺς Εὐβοεῖς, οἵτινες μάλιστα καὶ γέφυραν ἑστῆσαν ἐπὶ τοῦ Εὐρίπου, ὅπως διαβῶσι τὰ στρατεύματά του. Ὀλιγώτερον ὑπῆρξεν εὐτυχὴς κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ὅπου πολιορκήσας τὸν Ἀκροκόρινθον καὶ τὸ Νεῦπλιον ἡναγκάσθη νὰ ἀποχωρήσῃ ἀπρακτός.

Τὴν ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἀνάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1261 προσέλαβε καὶ ἐκκολούθησεν ἡ ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἐκδιωχθεὶς τῶν Φράγκων. Ἡ Μακεδονία καὶ Θεσσαλία συνκινώθησαν ἐκ νέου μετὰ τὴν πρωτεύουσάν πόλιν, καὶ τὰ πολλὰ τῆς Πελοποννήσου ἐπανήλθον εἰς τοὺς Ἕλληνας, προσωρινῶς ὅμως, ἐπειδὴ, μετὰ ταῦτα, ἡ μεσημβρινὴ Ἑλλὰς ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ διηρημένα ἀναμέσον Φράγκων καὶ Ἑλλήνων ὅπως ἦτο περίπου καὶ κατ' ἀρχάς τῆς τῶν Φράγκων ἐπικρατίας. Ὅλα μὲν τὰ μεσημβρινὰ τῆς Πελοποννήσου εἶχον Ἕλληνας ἡγεμόνες, ὡς καὶ τὴν λεγομένην δεσποτείαν τῆς Λύσεως, πρωτεύουσα τῆς ὁποίας ἦσαν τὰ Ἰωάννινα μέχρις οὗ, πρὶν τὰ μέσα τῆς ΙΑ' ἑκατονταετηρίδος κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Σέρβων· ἡ δὲ λοιπὴ Ἑλλὰς καὶ αἱ νῆσοι ἦσαν ὑπὸ τοὺς Φράγκους, πᾶσα τῶν ὁποίων ἡ πολιτικὴ ἐνέργεια ἐλαττώριον εἶχε τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Πάπα, τῶν βασιλέων τῆς Νεαπόλεως καὶ τῶν δύο θαλασσοκρατῶν πόλεων Βενετίας καὶ Γενούας. Περὶ δὲ τῶν Ἀθηνῶν ἡ τύχη ἠθέλησε νὰ μὴν ἐπανέλθῃσι ποτὲ πλέον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1204, ὅτε οἱ Φράγκοι τὰς ἐκυριεύσαν, ἔμειναν εἰς αὐτοὺς μέχρις οὗ οἱ Τούρκοι, περὶ τὰ μέσα τοῦ ις αἰῶνος, ἔγιναν κύριοι καὶ αὐτῶν καὶ τῆς λοιπῆς ἀπάσης Ἑλλάδος. Ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης τῶν Φράγκων ἐπικρατίας ἐν Ἀττικῇ, αἱ πολλαὶ ἰταλικαὶ λέξεις, ὅσαι ἔμειναν εἰς τὸν ὄχλον τῆς Ἀττικῆς, καὶ οἵτινες ἀλλαχοῦ δὲν ἀπαντῶνται εἰμὴ εἰς τὰς νήσους, ἔνθα ἐπίσης οἱ Φράγκοι διέμειναν ἐπὶ μακρόν,

Τὸ δουκάτον Ἀθηνῶν, ἐγκλείον τὴν Ἀττικὴν, Βοιωτίαν καὶ μέρος τῆς Φωκίδος καὶ τῆς Εὐβοίας, ἔμειναν εἰς τὴν οἰκογένειαν δὲ λαὸν Ῥόχε κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς ΙΓ' ἑκατονταετηρίδος· ἔπειτα περιῆλθεν εἰς τὸν Οὐγον δὲ βριέννε νυμφευθέντα τὴν μονογενῆ κληρονόμον τοῦ δὲ λαὸν Ῥόχε. Ὁ υἱὸς τοῦ Οὐγου, Οὐάλτερ βοηθούμενος ἀπὸ μισθοφόρους Φράγκους Καταλανοὺς, ἐξέτεινε τὰ ὅρια τοῦ δουκάτου, προσλαβὼν τὴν Κόρινθον, τὸ Ἄργος καὶ ἄλλα τινα τοῦ Μωρέως φρούρια, ὅθεν ἐξεδιώξε τοὺς Ἕλληνας ἡγεμόνας. Ἀλλὰ τοῦ Οὐάλτερ οἱ θρίαμβοι ἔγιναν αἰτία τοῦ ἀφανισμοῦ του. Ἐπειδὴ ἀμυχανῶν νὰ εὐχαριστήσῃ ὅλους τοὺς τυχοδιώκτας συμμάχους τοῦ Καταλανοῦς, οἵτινες δὲν ἤκουοντο εἰς τίποτε μέτριον, ἐξίστην νὰ στρέψῃ τὰ ὅπλα κατ' αὐτῶν, καὶ μάχης γενομένης παρὰ τὴν Κωπαῖδα, λίμνην τῆς Βοιωτίας, ἐστερήθη καὶ τὸ δουκάτον καὶ τὴν ζωὴν. Τότε οἱ νικηταὶ ὕψωσαν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ δουκὸς τὸν ἐκ Ροσσιλῶνος Ρογήρον Δεσλᾶου, ζωγρηθέντα κατὰ τὴν μάχην, καὶ ἀναδείξαντες αὐτὸν στρατηγὸν ὤρμισαν εἰς νέας κατακτήσεις. Ἀπέσπασαν ἀπὸ τὴν δεσποτείαν τῆς Λύσεως ἄλλα τε χωρία καὶ τὰς Νέας Πατρας (τὴν Ἰπάτην) ἥτις πόλις ἐξηκολούθησε μετὰ ταῦτα νὰ ἦναι προπύργιον τοῦ δουκάτου πρὸς βορρᾶν, μέχρις οὗ καὶ αὕτη μετ' ὅλης τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Σπερχεῖοῦ ἔπεσεν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων.

Μετά τὸν θάνατον τοῦ Ρογήρου οἱ Καταλανοὶ στερούμενοι αὐτῆς ἀρχηγῶ ἀξίου καὶ ισχύοντος νὰ συντηρῇ εἰς εὐταξίαν καὶ ἐνότητά τοὺς διαφόρους μικροηγεμόνας ὧν ἕκαστος εἶχε τὸ φρούριόν του, ἔβησαν ἀπὸ κοινὸν δόγματος τὸ δουκάτον ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ οἴκου Ἀργαγῶνος. Ἐκ τούτου, ἐπὶ τῶν ἐφεξῆς ἐξήκοντα ἐτῶν ἡ Ἀττικὴ, ἡ Βοιωτία, ἡ Φωκίς καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Σπερχεῖοῦ, ὑπὸ τὸνομα δουκάτου Ἀθηνῶν καὶ Νέας Πατρας, συναπτήρτιζον τὸν κληρὸν τῶν νεωτέρων υἱῶν τοῦ βασιλικοῦ γένους τῆς Σικελίας. Ἐστῆλlette δὲ τοποτηρητῆς, ὅστις ἐκυβέρνηεν ἐν ὀνόματι τοῦ ἐν Σικελίᾳ ἡγεμόνος. Περὶ τὰ τέλη ταύτης τῆς περιόδου τὸ ἀξίωμα τοῦ δουκὸς Ἀθηνῶν περιῆλθεν εἰς τὴν Φλωρεντινὴν οἰκογένειαν τῶν Ἀκκιαγουόλι.

Πρῶτος τούτων ὑπῆρξεν ὁ Νέριος ἢ Ρενέριος, ἀνεψιὸς τοῦ Νικολάου ὅστις ἦν μέγας Σενεσάλιος τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως. Κατὰ τὸ ἔτος 1364 ἐδόθη εἰς τὸν Νέριον παρὰ τῆς τιμητικῆς Αὐτοκρατορίσσης Μαρίας τῆς Βουρβωνίδος τὸ πριγκιπάτον τῆς Βοστίτσας (τοῦ Αἰγίου). Μετ' ὀλίγα δὲ ἔτη κατ' ἀληθῆ ἡ πεπλασμένην ἀδειαν τῆς αὐτῆς Νεαπόλεως ἐπέβαλε χεῖρα καὶ εἰς τὴν Κόρινθον καὶ εἰς τὸ Ἄργος. Καθ' ὃν δὲ χρόνον οἱ στρατοὶ τῆς ἱερᾶς συμμαχίας ἦν συνδεδεσαν πρὸς ἀλλήλους ἡ Γαλιλία, ἡ Νεάπολις, ἡ Βενετία καὶ ἡ Γένοβα, καὶ φυγὴ τῶν ὁποίων ἦτον ὁ Πάπας Βονιφάκιος ὁ Θ', μετέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως ὀρθῶς καταπαύσωσι τοὺς ἐσωτερικοὺς σάλους τοῦ βασιλείου, καὶ στήσωσι τὴν περαιτέρω τῶν Τούρκων προόδους, ὁ Νέριος ἐτάχθη νὰ πολεμήσῃ τοὺς Καταλανοὺς, Ναβαρρᾶλους καὶ ἄλλους ἀρπακτῆρας καταλαβόντας καὶ ἔχοντας πολλὰ μέρη τοῦ δουκάτου Ἀθηνῶν. Ἦνεν δὲ αὗτος ὁ ἀνὴρ σιμὰ εἰς τὰς ἄλλας προσωπικὰς ἀρετὰς καὶ

τὴν ἐκ τῶν ἐπιγαμιῶν ἐπιβροῇ, νυμφευθεὶς μὲν αὐτὸς Γενουησιαν τινὰ δέσποιναν ἐξ Εὐδοίας, ἐκδοῦς δὲ τὴν μίαν τῶν θυγατέρων εἰς τὸν Κάρολον Τόκκον, δούκα τῶν Ἰωαννίνων, τὴν δὲ ἑτέραν εἰς τὸν δεσπότην τοῦ Μωρέως Θεόδωρον Παλαιολόγον, ἀδελφὸν τοῦ Ἑλληνος Αὐτοκράτορος.

Καθυποτάξας λοιπὸν ὅλον τὸ δουκάτον ὁ Νέριος ἔλαβε κατὰ τὸ 1394 τὸ δίπλωμα καὶ ἀξίωμα δουκὸς Ἀθηνῶν παρὰ Λαδισλάου βασιλέως τῆς Νεαπόλεως καὶ Οὐγγρίας. Τελευτήσας δὲ μετ' οὐ πολὺ, κατέλιπε διὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν Βενετίαν, τὰς Θήβας εἰς τὸν νότον υἱὸν τοῦ Ἀντωνίου, καὶ τὴν Κορίνθον εἰς τὸν γαμβρόν του τὸν δεσπότην τοῦ Μωρέως. Ἀλλὰ προλαβὼν τοὺς Βενετούς, κατέσχεν ὁ Ἀντώνιος καὶ τὰς Ἀθήνας, καὶ διὰ τῆς ἔμφρονος διαγωγῆς του ἀμρότερον πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Τούρκους, κατάρθωσε νὰ χαρῇ μακρὰν καὶ ἀνεκλόγητον βασιλείαν. Ἐπειδὴ δ' οὗτος ὁ Ἀντώνιος λέγεται ὅτι ἐκόσμησε τὰς Ἀθήνας μὲ διαφόρους οἰκοδομὰς, πιθανὸν ἔργον αὐτοῦ νὰ ᾖ καὶ ὁ κατὰ τὴν νότιον πλευρὰν τῆς ἀκροπόλεως ἱστάμενος ὑψηλὸς πύργος, ὅστις ἐκρησάμενος βεδικίως ὡς σκοπιὰ κατὰ τὴν συνθήειαν τῶν χρόνων ἐκείνων.

Τελευτήσαντα τὸν Ἀντώνιον, ἐζήτησε νὰ διαδεχθῇ ἡ χήρα γυνὴ του. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Τούρκοι ἐγκατασταθέντες ἤδη ἐν Θράκῃ, ἐξέτεινον ἐκεῖθεν τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐστάλη παρ' αὐτῆς μὲ δῶρα Λαόνικος ὁ Χαλκοκονδυλῆς, ἀδελφὸς τοῦ ἱστορικοῦ, εἰς Ἀδριανούπολιν πρὸς τὸν Σουλτάνον Μουράτ τὸν Β', ὅπως ζητήσῃ καὶ λάβῃ τὴν κύρωσιν τῶν ἀξιωματικῶν. Ἀλλ' ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ δύο συγγενεῖς τοῦ Ἀντωνίου, οἱ ἀδελφοὶ Νέριος καὶ Ἀντώνιος κατέλαβον τὴν Ἀκρόπολιν, ὅπερ ἔδωκεν εἰς τὸν Σουλτάνον ἀφορμὴν νὰ στείλῃ τοὺς Τούρκους του, οἵτινες ἐλθόντες κατεληλάττησαν τὴν Βοιωτίαν.

Μετ' ὀλίγον ὁ Νέριος ἀπῆλθεν εἰς Φλωρεντίαν παραχωρῶν ἀπασαν τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν ἀδελφὸν Ἀντώνιον ὡς ἀξιώτερον καὶ πλέον δραστήριον. Ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος δὲν ἐπέζησε πολὺ νὰ χαρῇ τὸ ἀποκτημὰ του. Ἀποθανόντος αὐτοῦ, τῷ 1435, ἡ σύζυγός του, Ἑλληνίς τὸ γένος καὶ μόνη κληρονόμος τοῦ οἴκου τῶν ἐν Μεσσηνίᾳ Μελισσηνῶν, ἠθέλησε νὰ μεταβιβάσῃ ὅλας τὰς κτήσεις ἐκεῖνου, ἐν αἷς ἦσαν καὶ Θῆβαι καὶ Ἀθῆναι, εἰς τὸν Παλαιολόγον δεσπότην τοῦ Μωρέως. Ἀλλὰ πρὶν τὸ σχέδιον τοῦτο κατορθωθῇ, τὰς μὲν Θήβας ἔρθεσε καὶ κατέλαβεν ὁ Τούρκικος στρατηγὸς τοῦ Σουλτάνου Μουράτ συγχρόνως δ' ὁ Νέριος Ἀκκιαγουόλι ὁ δεύτερος, ἐπανακάμπτων ἐκ Φλωρεντίας, ἀνεδείχθη δούξ Ἀθηνῶν πληρόνων φόρον εἰς τὸν Σουλτάνον.

Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τούτου ὁ Σουλτάνος εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἱσθμὸν τῆς Κορίνθου, ἐκυρίευσεν ἐξ ἐφόδου τὰ ὀχυρώματα τοῦ Ἐξαμιλίου, καὶ ἔλαβεν ὑπηκόους καὶ φόρου ὑποτελεῖς τοὺς ἡγεμόνας τοῦ Μωρέως. Ἀλλ' ἡ κατάστασις αὕτη διήρκεσεν ἐφ' ὅσον χρόνον τὰ τουρκικὰ στρατεύματα διέμειναν αὐτόθι. Οἱ Γραικοὶ δεσπάζοντες τοῦ Μωρέως δὲν ὑπετάγησαν καθ' αὐτὸ, εἰμὴ ὅτε Μωάμεθ ὁ Β' ἐξεστράτευσεν κατ' αὐτῶν, ἔτη δηλ. πέντε μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Μετὰ τοῦ Νερίου τὸν θάνατον ἡ χήρα γυνὴ του ἐκυβέρνησεν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὰς Ἀθήνας ὡς ἐπίτροπος

τοῦ ἀνήλικος υἱοῦ τῆς. Λαβούσα δ' ἔπειτα εἰς δεῦτερον γάμον σύζυγον εὐπατριδὴν τινὰ ἐκ Βενετίας, πρὸς ἣν δημοκρατίαν εἶχον ἤδη οἱ Τούρκοι σφόδρα ὑπόπτως, ἠρέθισε τὸν Σουλτάνον οὕτως ὥστε ν' ἀποστείλῃ δούκα Ἀθηνῶν τὸν Φραγκίσκον, υἱὸν Ἀντωνίου Ἀκκιαγουόλι τοῦ δευτέρου. Ὁ νέος οὗτος ὅστις εἶχε κατὰ τὸ ἔθος τὸ τουρκικὸν ἀνατραφῇ εἰς τὴν χυλὴν τοῦ Σουλτάνου μετὰ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ὡς ὁμιλος τῆς πίστεως τοῦ πατρὸς, μόλις ἀναλαβὼν τὰς ἡνίας τῆς ἐξουσίας, ἔσπευσε νὰ δώσῃ δαίγμα τῆς ἐξαίρετου ἀνατροφῆς του, θανατώνων τὴν χήραν τοῦ θεοῦ τοῦ Νερίου, ἐνῷ οὐτ' αὕτη οὕτε ὁ Βενετὸς σύζυγός της οὐδόλως ἀνέτειναν πρὸς τὴν ἐν τῇ ἀρχῇ καθίδρουσιν αὐτοῦ.

Τὸ ἀνόμημα τοῦτο παρέσχεν εὐπρόσωπον ἀφορμὴν εἰς τὸν δοξομανῆ Μωάμεθ τὸν Β', τὸν ἤδη διεδεξάμενον τὸ ζῆφος τοῦ Ἀλῆ Ὀσμάν, ν' ἀποστείλῃ τὸν στρατηγὸν τοῦ Ὀμάρ, υἱὸν τοῦ Τουρχάνου, καὶ ἐπιβάλλῃ χεῖρα εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὁ Φραγκίσκος ὠχυρώθη εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἔπειτα δὲ παρέδωκε τὴν πόλιν διὰ συνθήκης, ἥτις ἄρinen εἰς αὐτὸν τὰς Θήβας. Καὶ οὕτως ὁ Ὀμάρ κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1456 παρέλαβε τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας ἐπεσκέφθη ἔπειτα αὐτοπροσώπως καὶ ὁ Μωάμεθ ὁ Β' ὅτε ἐπανέκκυπτεν ἐκ τῆς κατακτῆσεως τοῦ Μωρέως.

Ἡ πατρίς τοῦ Περικλέους κατήντησε τώρα εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς ἐξουθενώσεως. Ἀναγκασθεῖσαι τέλος νὰ κύψωσι τὸν αὐχένα εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ Ἀσιανοῦ βαρβάρου, τὸν ὁποῖον ἐπικείμενον ἀνέσταλλεν ἐπὶ ἐννέα ὅλους αἰῶνας ἡ ὑπεροχὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς πᾶν ὅ,τι καθιστᾷ ἰσχυρὰ τὰ ἔθνη, αἱ Ἀθηναὶ ἐλογίζοντο ἐκντὸς εἰς τεσσάρων αἰώνων διάστημα μακαρίας ὅτι ἐδέχοντο τὰς διαταγὰς καὶ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀσιανοῦ δεσπότη τοῦ διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ μαύρου εὐνοῦχοῦ τοῦ γυναικῶνός του. Τὸ ἐπιζήλον τοῦτο προνόμιον ἔλαβεν ἀρχὴν ἐπ' αὐτῶν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ κατακτητοῦ, ὅστις ἰδὼν καὶ θαυμάσας τὸ φυσικὸν κάλλος τῆς χώρας, τὴν εὐφυῆ τῶν λιμένων διάθεσιν, τὸ ὄχρυν τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν ἐν αὐτῇ ἀρχαίων μνημείων δὲν ἐνόμισε τὸν ὅλον τόπον ἀνάξιον νὰ γίνῃ ἐξάρτημα ἰδιαίτερον τοῦ βασιλικοῦ οἴκου του. Κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του ταύτην ὁ Σουλτάνος ἐκύλασέ τινες τῶν Ἀθηναίων διότι, ἢ μὲ πρόφασιν ὅτι, συνωμότην ἐπὶ ἐπανόρθῳ τοῦ Φραγκίσκου. Ἐπειτα δὲ διέταξεν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως καὶ αὐτοῦ τοῦ Φραγκίσκου τὸν θάνατον. Ὁ Παρθενὼν τότε μετασκευάσθη ἀπὸ χριστιανικῆς ἐκκλησίας εἰς τουρκικὸν τσαμίον. Εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν αὐτοῦ γωνίαν ὑψώθη μιναρές, καὶ κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς Ἀκροπόλεως ἔγιναν μετασκευαίτινες ἀναγκαῖαι διὰ τὴν πρόσφατον τῶν τηλεβόλων ἐπείσασιν εἰς τὰ πολεμικά.

Κατὰ τὸ τέλος τῆς μεγάλης ἐκείνης χρονικῆς περιόδου, ὅτε, ἀφοῦ οἱ βάρβαροι τῆς ἀρκτου λαοὶ κατέκλυσαν πρῶτον τὴν Εὐρώπην καὶ πάντα τὸν ἀρχαῖον πολιτισμὸν, ἔπειτα δ' ἠσπασθήσαν τὸν χριστιανισμὸν, ἤρχισαν βαθυμῆδον νὰ ἐξέρχωνται τοῦ σκότους πρὸς νέον βίον, καὶ νέον βελτίονα πολιτισμὸν, τ' ἀποτελέσματα τῆς εὐρωπαϊκῆς μεταβολῆς ἐγίνοντο ἤδη ἐπαισθητὰ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου βραχὺ τι ἔαρ γραμμάτων ὑπεράνη μικρὸν πρὸ τῆς

κατακτήσεως, πλὴν ἐπελθόντες οἱ Τούρκοι ἐβίασαν τὴν Ἑλλάδα νὰ μείνῃ στάσιμος καὶ βεβαρβαρωμένη εἰς τὸ διάστημα τῶν αἰώνων καθ' ὃ ἡ Εὐρώπη ὀλονεν προῶδευε καὶ ἐβελτιούτο.

Ὁ τρόμος τὸν ὅποιον ἡ δύναμις τῶν Τούρκων ἐνεποίει εἰς τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης, καὶ ἡ ἀνέκαθεν τῶν ἐθνῶν τούτων πρὸς ἄλληλα ἀντιπάθεια, διέκοψαν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὴν συγκοινωνίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐρώπης. ὥστε τὸ ὄνομα τῶν Ἀθηνῶν σβεσθὲν ἀπὸ τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων, ὑπῆρχε μόνις γνωστὸν εἰς τοὺς ἀνδιφρόντας τὰ ἀρχαῖα βιβλία, καὶ ἀπαντώντας κατὰ τύχην αὐτό. Τόσον μεγάλη ἦτον ἡ κατὰ τοῦτο ἄγνοια εἰς διάστημα 250 ἐτῶν, ἐν ᾧ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἐκαλλιεργούντο μετὰ ζήλου εἰς τὴν ἑσπερίαν Εὐρώπην, ὥστε ἠγνοεῖτο γενικῶς ἂν ὑπῆρχεν ἐπὶ γῆς τόπος κατοικούμενος μὲ τὸνομα Ἀθηνῶν, καὶ πολὺ ἔτι ὀλιγώτερον ἂν αἱ Ἀθηναῖ ἐσώζον μνημεῖα τινὰ ἀρχαιότητος. Ἀλλ' ἡ μικρότης καὶ ἀφάνεια τῶν Ἀθηνῶν αὕτη δὲν ἐστερεῖτο καὶ τινος καλοῦ, ἐπειδὴ συνέτεινεν, ὁμοῦ μὲ τὸ ἰσχυρὸν τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν, νὰ προφυλάττῃ αὐτὴν ἀπὸ τοὺς ἐπιπολεῶντας τότε εἰς τὸ Αἰγαῖον καὶ κακουργοῦντας τὰ παραθαλάσσια τῶν πολισμάτων πειρατὰς Τούρκους, Βενετοὺς, καὶ Γενουησίους. Μολταυῦτα δις ἀπὸ τῆς κατακτήσεως τῶν Τούρκων ὁ πόλεμος ἦλθε φέρων εἰς τὰς Ἀθήνας καταστροφὴν καὶ λεηλασίαν, τὴν δευτέραν δὲ φορὰν καὶ μὲ μεγάλην καὶ ἀθεράπευτον ζημίαν τῶν σωζομένων λειψάνων τῆς ἑλληνικῆς τέχνης.

Ἐν ἔτει 1464 οἱ Βενετοὶ προσορμισθέντες εἰς Πειραιᾶ κατέλαβον τὴν πόλιν καὶ ἀπήγαγον αἰχμαλώτους καὶ λάφυρα εἰς Εὐβοίαν. Μετὰ δύο ἔκτοτε ἑκατονταετηρίδας ὁ αὐτὸς πάλιν λαὸς ἐξέσεισε τὸν μακρὸν ληθαργικὸν ὕπνον, ὃν ὕπνωτον αἱ Ἀθῆναι.

Περὶ τὸ τέλος τῆς ἐν ἔτει 1687 ἐκστρατείας τῶν Βενετῶν καθ' ἣν Φραγκίσκος Μοροσίνης, ὁ μετὰ ταῦτα Δόγος, ἔκαμε κατὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ τὴν Πελοπόννησον τὰς περιφύμους ἐκείνας κατακτήσεις, δι' ὧν οἱ Βενετοὶ ἔμειναν εἰκοσιεὶς ἔτη κάτοχοι ταύτης τῆς Χερσονήσου, ὁ Βενετικὸς στόλος, πλέων ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τὴν Εὐβοίαν, εἰσῆλθεν ἐν τῷ παράπλῳ εἰς τὸν Αἰγινητικὸν κόλπον. Ἦν δὲ θηινόπωρον, καὶ ὁ Μοροσίνης βλέπων ἐπικείμενον τὸν χειμῶνα, ἀνέβαλε μὲν τὸν εἰς τὴν Εὐβοίαν πλοῦν, ἐπεχείρησε δὲ νὰ καταλάβῃ τὰς Ἀθήνας, ὅπως ἔχῃ τοῦλάχιστον ὁ στόλος ἀσφαλῆ προσόρμισιν καὶ χειμᾶδια ἐν Πειραιεῖ. Καὶ μίαν μὲν μοῖραν τοῦ στόλου ἔστειλεν εἰς τὰ στενὰ τοῦ Εὐρίπου, ὅπως ἀπασχολοῦσα τοὺς Ὀθωμανοὺς τῆς Εὐβοίας, ἐμποδίσῃ αὐτοὺς τοῦ νὰ βοηθήσωσι τοὺς ἐν Ἀθήναις ὁμοθησκούς, αὐτὸς δὲ ἐπροχώρησε μὲ τὸν ἐν Αἰγίνῃ στόλον εἰς Πειραιᾶ. Ἐκεῖ ἐδέχθη τοὺς δημογέροντας τῶν Ἑλλήνων προσελθόντας καὶ υποσχόμενους αὐτῷ ὑπακοὴν καὶ συνδρομὴν, παρ' ὧν ἔμαθεν ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ προσέφυγον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ ὅτι ἦσαν καλῶς ἐφωδιασμένοι μὲ τὰ πρὸς ὑπεράσπισιν χρήσιμα, καὶ ὅτι ἔστειλαν ζητοῦντες βοήθειαν παρὰ τοῦ ἐν Θήβαις Σερασκέρη (ἀρχιστρατήγου).

Κατὰ τὴν 21 καὶ 22 Σεπτεμβρίου ὁ στρατὸς

τῆς ξηρᾶς διοικούμενος ἀμέσως ὑπὸ τοῦ Σουηδοῦ Κόμητος Κονιγσμάρκ, καὶ συμποσούμενος εἰς 8000 πεζοὺς καὶ 870 ἵππους, ἀπεβίβασθη εἰς Πειραιᾶ.

Τὴν 25 ἔστησαν κατὰ τοῦ φρουρίου τέσσαρας εὐμεγεθεῖς ὄλμους καὶ ὀκτὼ τηλεβόλα, μέρος εἰς τὰ πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἀρείου Πάγου ὑψώματα, τὰ δὲ λοιπὰ πρὸς τὰ νότια καὶ τὰ ἀνατολικά τῆς Ἀκροπόλεως. Τὴν δὲ 26 τοῦ μηνὸς ἤρχισε τὸ πῦρ.

Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ Σερασκέρη ἐπιφανὲν εἰς τὴν πεδιάδα ἐπέφερε βραχεῖαν διακοπὴν εἰς τὰ ἔργα τῶν πολιορκητῶν· ἀλλὰ τὸ σῶμα τοῦτο ἐκτυπήθη καὶ διεσκορπίσθη ταχέως ὑπὸ τῶν Βενετῶν. Τὴν 27 οἱ πολιορκηταὶ ἤρχισαν νὰ πλησιάζωσι πρὸς τὰ ἐξωτερικὰ ὀχυρώματα, ἀλλὰ τὸ ἔργον προῖχώρει δυσκόλως διὰ τὸ ἀνώμαλον καὶ κρημνώδες τῶν τόπων. Ἐν τούτοις οἱ Βενετοὶ ἐξηκολούθουν νὰ κατακυροβολῶσι τὴν Ἀκρόπολιν. Ὁ Παρθενὼν ὡς σῶμα μέγα καὶ περισπτον καὶ πολλὴν καταλαμβάνον χώρον ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ βλασθῇ· ἀλλ' ἡ βλάβη ἤθελεν εἶσθαι σχετικῶς ἐλαχίστη καὶ ἀσήμαντος, ἂν οἱ Τούρκοι, κατὰ κακὴν τύχην, δὲν ἤθελον ἐναποθέσει ἐν αὐτῇ, ὁμοῦ μὲ τὰ πολυτιμότερα πράγματα τῶν, μεγάλῃν ποσότητι πολεμοφροδίων καὶ πυροκόνεως. Τὴν 28, ἡδὴ ἐσπέρας, βόμβα καταπεσούσα εἰς αὐτὸ τὸ κέντρον τοῦ οἰκοδομήματος ἀνέσπρεξε τὴν πυρίτιδα, ἥτις καίμενη εἰς τὸ πρὸς ἀνατολὰς δῶμα, ἀνέστρεψεν ἐν τῇ ἐκτῇς ὕλῃ τοῦτο τὸ μέρος τοῦ σκικοῦ, τοὺς ἐν ἐκατέραις ταῖς πλευραῖς ἰσταμένους κίονας τοῦ περιτυλίου, καὶ ὅλους, ἐκτὸς ἐνός, τοὺς κίονας τοῦ προνάου· ἀφῆκε δὲ ὀρθὸν μέρος τοῦ ὀπισθοδόμου, τὰ δύο μέτωπα τοῦ ναοῦ, χωρὶς νὰ βλάβῃ πλὴν δύο ἢ τρία τῶν ἐν τοῖς ἀετώμασιν ἀγαλμάτων. Ὁ ἐμπρησμός τῆς πυρίτιδος ἐπενεμήθη καὶ τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει οἰκήματα τῶν Ὀθωμανῶν ἄλλη βόμβα ἐφόρευσε τὸν Πασάν καὶ τὸν υἱὸν του· καὶ τότε οἱ Τούρκοι ἐπρότειναν λόγους περὶ παραδόσεως. Τὴν 29 Σεπτεμβρίου ὑπεγράφη συνθήκη ὑποχρεούσα τοὺς Τούρκους ν' ἀφῇσωσι τὸ φρούριον ἐντὸς πέντε ἡμερῶν, ἀποφέροντες σκεύη ὅχι δὲ καὶ ὅπλα, ν' ἀποδώσωσιν ὅσους εἶχον αἰχμαλώτους χριστιανούς, καὶ ἀπέλθωσι μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν καὶ μετ' ἐξὸς τῶν εἰς Σμύρνην, ἢ ὅπου ἄλλου βούλωνται.

Τὴν 4 Ὀκτωβρίου λοιπὸν 3000 Ὀθωμανοί, ἐν οἷς 500 στρατιῶται, ἐξῆλθον ἐκ τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἐπεβίβασθησαν εἰς τὰ πλοῖα. Οἱ Βενετοὶ εὗρον ἐν τῇ ἀκροπόλει δεκαοκτὼ τηλεβόλα, ἅτινα διένειμαν εἰς τρία μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Ἀθηνῶν ἐγερθέντα ὀχυρώματα, ὅπως προφυλάττωσι τὴν ὁδὸν ἀπὸ τοὺς ἵππους τοῦ Σερασκέρη. Ἀλλὰ φοβερώτερος ἄλλος ἐχθρὸς ἐπῆλθεν, ἡ πανώλης. Τὸ νόσημα ἐφάνη πρῶτον εἰς τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει στρατιώτας· διὰ νὰ μὴ μεταδοθῇ δὲ εἰς τὸν ἐν Πειραιεῖ στόλον καὶ τὸ ἐν Μουνυχίᾳ στρατόπεδον, ὁ Μοροσίνης διέταξε νὰ διαζωσθῇ μὲ χαράκωμα ὁ μεταξὺ τῶν δύο λιμένων ἰσθμός. Ἀκολούθως συνιδὼν καὶ ὅτι τὸ πόλισμα τῶν Ἀθηνῶν, ἀτείχιστον ὃν, εἶχε χρεῖαν ὀχυρώσεως, καὶ ἐνῷ ἐγίνοντο αἱ πρὸς τὴν ἐκστρατείαν τῆς Εὐβοίας προπαρασκευαί, κατὰ τὸν χειμῶνα, ἐνόησας ὅτι ἡ ἐπιχείρησις αὕτη ἀπῆτει ὅλον τὸν στρατὸν, ἡ δὲ φρουρὰ ἢ ἐν Ἀθήναις δὲν ἠδύνατο χωρὶς ἐμμονον ἰσχυρὸν σῶμα ἐπικουρικόν, νὰ ἔχῃ ἀπὸ θαλάσσης

τὴν ἀναγκαῖον ἐπισιτισμόν διὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Μοροσίνης ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς Ἀθήνας, καταλύων τὰ ὀχυρώματα τῆς Ἀκροπόλεως. Μάτην οἱ Ἕλληνες τῶν Ἀθηνῶν, προβλέποντες τὴν τουρκικὴν ἐκδίκησιν, ἐζήτουν νὰ μεταπεισώσῃ τὸν Μοροσίνην, προσφέροντες αὐτῷ 20,000 δουκάτα, καὶ ἀναλαμβάνοντες νὰ διαθρέψωσιν αὐτοὶ τὴν φρουράν. Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1688 κατεβιβάσθησαν εἰς Πειραιᾶ τὰ κυριευθέντα τηλεβόλα, καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπικυκλοῦντες μεμφομένοι τοὺς ὁμοθησκούς Βενετούς ὅτι ἄλλο ἐκ τῆς φιλίας αὐτῶν ὄφελος δὲν εἶδον εἰμὴ τὴν ἀπώλειαν τῶν κτημάτων καὶ τῆς πατρίδος.

Τὴν 4 Ἀπριλίου ἡ Βενετικὴ φρουρὰ ἐξεκένωσε τὴν Ἀκρόπολιν, προσδιατρέψασα δὲ τρεῖς ἔτι ἡμέρας εἰς τὰ ἐν Μουνυχίᾳ χαρὰκώματα, μετὰ ταῦτα ἐπεβιβάσθη εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀπέπλευσεν. Ἐκ δὲ τῶν φυγάδων Ἑλλήνων οἱ μὲν ἀπῆλθον, ἐπὶ Βενετικῶν πλοίων εἰς Σαλαμίνα, Αἴγινα καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἀρχιπελάγους· ἄλλοι δὲ εἰς τὴν Κόρινθον καὶ τὸ Ναύπλιον. Σιμὰ τῆς τελευταίας ταύτης πόλεως εἰς τὸ Ἰρι, τὴν παλαιὰν Ἀσίαν, ἡ Σύγκλητος τῆς Βενετίας ἔδωκεν εἰς τινὰς τῶν φυγάδων τούτων οἰκισιν καὶ γῆν νὰ καλλιεργῶσιν· εἰς ἄλλους δὲ τινὰς ἀπένευμε σιτηρέσιον. Ἀλλ' αἱ πλείους τῶν οἰκογενειῶν ἔλαβον μετ' ὀλίγα ἔτη ἀπὸ τοῦς Τούρκους τῶν Ἀθηνῶν ἄδειαν νὰ ἐπανέλθωσιν οἰκισαί.

Οὕτως ἐτελείωσεν ἡ περιβόητος ἐκείνη ἐπιχείρησις, ἥτις καὶ εἰς τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας τέχνης ὑπῆρξε καταστροφικωτάτη, καὶ ὡς ἔργον στρατιωτικόν, ματαίαν. Διότι οὔτε πρὸς τὴν κατάληψιν τῆς Εὐβοίας συνέτεινεν, οὔτε τὴν κατάκτησιν τῆς Πελοποννήσου ἐσπεύρευσεν. Ἐν τρισὶν ἡμέραις τὰ ἔργα τοῦ Περιχλέους ἔπαθον ὑπὸ ἔθνους ἐγκαυχωμένου ἐπὶ προστασίᾳ τῶν τεχνῶν, καὶ εἰς τὴν ζωγραφικὴν εὐδοκίμησαντος μάλιστα ἐναμίλλως πρὸς τοὺς ἀρχαίους, μείζονα βλάβην ἢ ὅσην ἐπῆνευκαν εἰς αὐτὰ μακροὶ αἰῶνες ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος (1).

Ὀλίγα ἔτη πρὶν τῆς ἐκστρατείας τῶν Βενετῶν, ὅτε οἱ περιηγηταὶ Οὐέλερ καὶ Σπὼν καὶ ὁ Δονσατέλ ἐπισκέφθησαν τὰς Ἀθήνας, τὰ προπύλαια ἔφερον ἐπὶ τὸ ἀετώμα τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ναὸς τῆς Ἀπτερου Νίκης ἐσώζετο τέλειος· ὁ μέγας ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ Παρθενῶν, ἦν ἀκέρατος καὶ ἐντελής, ἐκτὸς μόνως τῆς ὀροφῆς, τῶν ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἀετώματι κεντρικῶν ζωδίων, καὶ δύο ἢ τριῶν τῶν ἐν τῷ δυτικῷ. Τὸ ἑρέχθειον τόσον ὀλίγον εἶχε βλαβῇ, ὥστε παρῆχε χρῆσιν χαρμίου (γυναικωνίου) εἰς μίαν τουρκικὴν οἰκογένειαν· ἐσώζοντο δὲ καὶ οἰκοδομαί τινες καὶ ἀγάλματα ἐπὶ τὰ μεσημβρινὰ τοῦ Παρθενῶνος. Ἡ πολιορκία τῶν Βενετῶν ὅχι μόνον ἔφερε τὰ μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως εἰς ἡν βλέπομεν αὐτὰ τὴν σήμερον κατὰστασιν, ἀλλ' ἡ κατερείπωσις ἐκείνη διευκόλυνε μεγάλως τὰς μετὰ ταῦτα διαρπαγὰς τῶν Εὐρωπαίων.

Τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐν τῷ δυτικῷ ἀετώματι τοῦ Παρθενῶνος μεγάλων ἀγαλμάτων, ἃ τινὰ οὐδ' ἔσφοδρὰ ἐκρηξίς δὲν ἔσχυσε νὰ διασεισῇ, ἐπεχείρησεν αὐτὸς

πρῶτος ὁ Μοροσίνης, ὑπολαβὼν βεβαίως ὅτι τὸ μέγαλοπρεπὲς ἄρμα τῆς Νίκης, τὸ ὁποῖον ἐσύρετο ἀπὸ ἵππων ἔχοντας φυσικὸν μέγεθος καὶ τόσον ἥτο τέλειον καὶ θαυμαστὸν ὥστε ἐξέπληξε μεγάλως τοὺς αὐτόπτας Βενετούς, ἔθελεν εἶσθαι καλὸς κόσμος τοῦ εἰς Βενετίαν θριάμβου του, καὶ λαμπρὸν τῆς τῶν Ἀθηνῶν κατακτιτήσεως τρόπαιον. Ἀλλ' ἐκ τῆς ἐσχάτης ἀδεξιότητος τῶν Βενετῶν μηχανικῶν τὸ ὅλον σύμπλεγμα πεσὼν ἐν τῇ καταβιβάσει μετεβλήθη εἰς λεπτὰ θρύμματα (2).

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

Ἀθῆναι, τῇ 29 Ἰανουαρίου 1849.

Τὰ Εὐρωπαϊκά. — Τί καὶ ὃν ἐν Ἑλλάδι; — Κ. Θ. Κολοκοτρώνης. Πανούτσος Νοταρᾶς. — Ὁ χρυσὸς τῆς Καλλιφρονίας καὶ ὁ χρυσοῦς αἰὼν. — Ἰσίδος καὶ τὰ νεωστὶ ἀνακαλυφθέντα Σιγαλόεντα ἔπη του. — Ἐφημερίδες εἰς Ἑπτάνησον. Τὸ ἀναγνωστήριον τῆς Βουλῆς καὶ τὰ εὐωδικὰ βόδα. — Ἀ ν ε κ ο τ α. — Ἡ χήρα, ἡ θυγάτηρ τῆς, καὶ ὁ μνηστὴρ αὐτῆς. — Ὁ μελάγχρους πρίγκιψ καὶ ὁ ξενόδοχος του.

Κατὰ πρῶτον ἤδη, ἀφ' ἧς γράφομεν τὰ ἔργα καὶ τὰς ἡμέρας, δὲν ἔχομεν συμβάν τι ἐκτακτον, αξιοσημείωτον, κατὰ τὸν πολιτικὸν κόσμον νὰ διηγηθῶμεν. Ὁ παρὼν μὴν διήλθεν εἰρηνικὸς πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Οἰκουμένης ... ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ προδῶμεν τί τέξεται ὁ ἐπιών;

Ἐσταμάτησεν ὁ τοῦ παρελθόντος ἐνιαυτοῦ ροὺς τῶν πραγμάτων, ἅστις ἐν τῇ ὁρμῇ αὐτοῦ πολλὰ θεμέλια ἐκλόνισε, πολλὰ δὲ καὶ ἀνέτρεψεν, ἀλλ' ἐσταμάτησεν, οἶονεὶ θέλων νὰ λάβῃ ἀναψυχὴν καὶ νὰ ἀρχίσῃ ἴσως ὁρμητικώτερος.

Καί, ἵνα καταστῇ ἡ εἰκασία μας αὕτη βεβαίωτης, ἀρκεῖ νὰ στρέψωμεν τὰ βλέμματά μας πρὸς τὴν Ἰταλίαν, τὴν Οὐγγαρίαν, τὴν Τρανσυλθανίαν, τὴν Γερμανίαν, τὴν Γαλλίαν αὐτήν.

Ὁ Πάπας ἀναγκασθεὶς νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ρώμην, διατρέβει πάντοτε εἰς Γαέταν τῆς Νεαπόλεως, ὅθεν ματαίως ἐκτοξεύει τὰς διακηρύξεις του καὶ τοὺς ἀπορισμούς του. Ἰσως τὰ ἀπροσδόκητα τῆς ἐπικρατείας του συμβάδντα πείσωσι τέλος πάντων τὴν Παπασύνην, ὅτι δὲν ἦτον αὕτη ἡ νοητὴ ἐπὶ γῆς Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἑπίτροπος αὐτοῦ, ὡς ἐν τοῖς βαρβάρους καιροῖς τοῦ Μεσαιῶνος ἐπιτιλοφότην καὶ ἐπιστεῦετο μέχρι τῆς σήμερον ὑπὸ τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου!

Δὲν ἀπώλεσεν ὁμῶς εἰσέτι πᾶσαν ἐλπίδα ἡ ὑπόθεσις τῆς παπασύνης. Ἡ Αὐστρία νικηφοροῦσα ἤδη κατὰ τῶν Μαγυάρων, προτίθεται, λέγουσιν, νὰ γρέψῃ, τὸ ἔαρ, τὰς δυνάμεις τῆς κατὰ τοῦ παπικοῦ κράτους, συγχρόνως μετὰ τῆς Νεαπόλεως, ἥτις θέλει φέρει τὸν Πάπαν διὰ τῶν ὀπλῶν εἰς Ρώμην. Ὡς λέγεται

(1) Φαίνεται ὅτι ὁ Μοροσίνης προεῖδε πως τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ καταδομῆσμου ἐπειδὴ Σουηδὴ τις κυρία συνάδουσα τὴν σύζυγον τοῦ Κόμητος Κονισγμάρκ γράφει, οὕτω πρὸς τὸν ἀδελφόν της· Il répugnait à son excellence de détruire le beau temple, mais en vain, les bombes firent leur effet: ainsi jamais dans ce monde le temple ne pourra être remplacé.

(2) Ὁ Βενετὸς ἀξιωματικὸς, τοῦ οὐοίου τὸ σῶμα ἐφροδρεῖ ἐν τῇ Ἀκροπόλει διηγείται τὸ συμβάν οὕτω πῶς· Sopra l'entrata eravi l'effizie di Giove, i trionfi delle nascita di Minerva, e molti (due) cavalli che tiravano il carro, ove essa sedeva. L'eccellentissimo Capitan Generale mandò a levare quei cavalli, ma la poca accortezza di alcuni gli fece cadere e si ruppero non solo, ma si difecero in qouivere.